

Паметник на Св.Св. Кирил и Методий на Славянския площад в Москва, осветен на 24 май 1992 г. Скулптор Вячеслав Кликков

И шегата, и истината

Десет заповеди на човечността

1. Помогни на слабия и страдащия. На човека и всяко живо същество.
2. Не убивай и не започвай война пръв.
3. Не си помисляй, че твоят народ е враг на други народи.
4. Не кради и не си присвоявай труда и идеите на брата свой.
5. Търси в науката само истината и не се ползвай от нея навсякъде за зло или корист.
6. Уважавай мислите и разсъжденията на брата свой.
7. Почитай родителите и прародителите си. Всяко добро, сътворено от тях, изучавай и съхрани.
8. Почитай природата като майка и помощница.
9. Нека твоят труд бъде труд на творец, а не на роб.
10. Нека живее животът, нека се мисли мислимото, нека роденият свободен остане свободен.

2 октомври 1988 г.

Созопол

Хоризонти на културата

Културните хоризонти на света непрекъснато се разширяват. Сега, в ХХ-то столетие, ние разбираме и ценим от миналото не само класическата античност. В културния багаж на човечеството здраво влезе западноевропейското средновековие, смятано още в ХІХ-то столетие за варварско, „готическо“ (първоначалното значение на тази дума именно е „варварско“), византийската музика и иконопис, африканската скулптура, елинистичния роман, фаумския портрет, персийските миниатюри, изкуството на инките и много, много още. Човечеството се освобождава от „европоцентризма“ и егоцентричната съсредоточеност на съвременното.

Дълбокото проникване в културата на миналото и културата на други народи сближава времена и страни. Единството на света все повече и повече се усеща. Разстоянията между културите се съкращават и все по-малко остава място за национална вражда и тъп шовинизъм. Това е величайшата заслуга на хуманитарните науки и изкуството – заслуга, която в пълна сила ще бъде осъзната в бъдеще.

Една от насъщните задачи е да се въведе съвременният читател в четенето и разбирането на паметниците на древното слово на Русия. Изкуството на словото се намира в органическа връзка с изобразителното изкуство, занаятите, музиката и истинското му познаване не може без проникване в другите области на художественото творчество на древна Русия. Във великата и своеобразна култура на древна Русия тясно са приплетени изобразителното изкуство и литературата, хуманитарната култура и материалната, широките международни връзки и яркото изявяване на националното своеобразие.

Дмитрий Лихачов (1969)

Младите хора имат нужда от идеали

Проф. Александър Сергеевич Запесоцки,
ректор на Санктпетербургския хуманитарен университет
на профсъюзите, пред Кирило-Методиевския вестник

През 1991 г. Висшата профсъюзна школа за култура в Ленинград се преобразува в хуманитарен университет (с платено обучение). За свой рожден ден той избира Деня на славянските просветители. На 24 май 1992 г. университетът е осветен по православен обряд. На неговата територия е изграден и параклис „Св. Св. Кирил и Методий“ с подкрепата на акад. Лихачов. За тази своя идея той разказва в едно интервю месеци преди смъртта си.

Във фойето на университета на мраморни плочи със златни букви са изписани имената на почетните доктори. Първото име е на акад. Д. С. Лихачов.

– Как възприехте нашата Лихачовска изложба?

– Изложбата наистина е изумителна. А за нашата университетска библиотека желаем да получаваме редовно Кирило-Методиевския вестник „За буквите“.

– Разглеждайки вашия университет, не преставам да се възхищавам. Сякаш съм попаднала в някаква приказка. Разбирам защо Дмитрий Сергеевич още през 1993 г. е изрекъл пророчески думи: „Чувствам се в университет от ХХІ век. Ако основните европейски университети се гордеят със своето минало, то ние следва да се гордеем със своето бъдеще, което ще бъде велико и първоначално в Европа“. Разкажете ни и за своето общуване с големия учен.

– Има хора, които със своето присъствие поражда у другите едно особено чувство. Това се нарича „харизма“ или „магнетизъм“, това са някакви особени свойства на личността, които е трудно да обясниш с думи. Такива особености притежаваше Дмитрий Сергеевич. За първи път го видях лично в профсъюзния дворец на културата „Маяк“ (вече приватизиран). Бяха го поканили по повод неговата 90-годишнина. Залата беше претълкана, имаше много правостоящи. Всички искаха да го видят и да го чуят. Публиката беше – да кажа наелектризирана – ще бъде твърде слаба дума. Когато той се появи, възникна някаква особена атмосфера. Може би по такъв начин в далечни времена са възприемали светците. Поразяваше фантастичната яснота на неговата мисъл, макар че физическите му сили бяха вече отпаднали. Много съм разсъждавал върху този феномен. Познавах и други подобни хора и стигнах до извода: тези личности никога не са позволявали на своя мозък да бездейства, работили са всеки ден.

Когато след време посетих Дмитрий Сергеевич във вилата му в Комарово, бях поразен от извънредно скромната обстановка в нея. Само книги, книги, книги... И всеки ден, въпреки възрастта си, той непрестанно работеше – пишеше статии, отговаряше на писма.

Ал. С. Запесоцки

Проф. А. С. Запесоцки е член-кореспондент на Руската академия на образованието, заслужил деятел на науката и заслужил артист на Руската федерация, почетен доктор на Линския университет (Флорида, САЩ), на Американския университет в Дъблин (Ирландия). Автор е на около 400 монографии, учебни пособия, статии по проблемите на културата, образованието и профсъюзната дейност.

*Български младежи
– братя ми рещих
с добри ми пожелания,
Александър Запесоцки
7.06.06.*

Автограф за Кирило-Методиевския вестник

Струва ми се, че тъкмо в това се крие тайната на неговото дълголетие и на потресаващия му разум и работоспособност, които не угаснаха у него до последния му ден.

По съветско време у нас нямаше институция „хонорис кауза“. Лихачов беше почетен доктор на 19 чуждестранни университета, но на нито един в родината си. Ние решихме да възобновим тази форма на почит. Смятам, че бележителните личности като него следва да усетят благодарността и признанието на обществото докато са още живи, а не посмъртно, както най-често става у нас. Щастлив съм, че успяхме да кажем „благодаря“ на цяла плеада почетни доктори на нашия нов университет. Пръв сред тях по достойнство беше акад. Лихачов. В навечерието на 24 май 1993 г. аз наметнах върху плещите му докторска мантия.

На младите хора са нужни идеали. А идеалите следва да бъдат персонифицирани. Във вековната история на Русия има много герои, достойни за подражание, но те не са редом с нас. Не можеш да ги видиш с очите си, да им зададеш лично някакъв въпрос. Много е важно живи релни хора да бъдат възприемани като Учители с главна буква. Ние решихме да привличаме в нашия университет именно такива личности с безупречен нравствен авторитет, които да бъдат пример и в личния живот, и в трудовата дейност – в науката, изкуството, културата.

Съществува и друга тенденция – да се привличат хора, от които се очаква някаква материална

поддръжка. Ние дадохме предпочитание на нравствената позиция. Затова първом избрахме именно акад. Лихачов.

– За какво става дума във Вашата статия „Несбъднатата мечта на Дмитрий Лихачов“?

– Преди 10 години Лихачов сподели пред тесен кръг от приятели, събрани за неговата 90-годишнина:

„Като правя равностметка на преживяното мога да кажа, че най-щастливи в моя живот бяха онези моменти, в които съм успявал да направя нещо за руската култура.“

Макар че той е направил наистина огромен принос в науката, остана и нещо неосъществено. Това е Декларацията за правата на културата – неговото нравствено завещание.

На 1 септември 1995 г. по време на нашия традиционен празник в началото на новата учебна година – Денят на знанието, Дмитрий Сергеевич за първи път запозна студентите и преподавателите от университета с „проекта на проекта“, както сам той се изрази за Декларацията. И до днес този проект се обсъжда и доработва от най-различни среди в Санкт Петербург. Надявам се, че поне през юбилейната година той ще преодолее всякакви бюрократични прегради и идеите на бележития учен и мъдрец ще намерят подкрепа от световната културна общност ЮНЕСКО.

Разговора води
Калина Канева